

Д. Савенко в сливах.

Пам'ятник Шевченкові, що має бути поставлений у Київі, не дає спокійно спати д. Савенкові,—таке перше враження од „Зам'яточка“ цього уславленого борця з крамолою в № 116 „Кіевлянина“. Це було просто пам'ятник великих людям,—поприче д. Савенко,—а „торжество враговъ русского народа“, „политическая демонстрация“. Та й що справді за велика людина з Шевченком? Д. Савенко не хоче призвати за ним права на такий епітет,—просто не хоче та й край, „безъ объяснения причинъ“, мовляв. „Шевченко—отнюдь не великий человѣкъ. Это вовсе не гений, какимъ его силятся изобразить украинофилы. Это просто талантливый поэтъ“. І за це ще дякуйте, бо через десяток-другий рядків Шевченка зведенено просто вже в „второстепенного поэта“. Д. Савенко—строгий; д. Савенко все знає, од його ні з якими потайними думками не сковається.

„Нѣть сомнѣнія, что если бы украинофиламъ удалось добиться осуществленія „самостійной Украины, то они прежде всего уничтожили бы статую Богдана Хмельницкаго и на мѣсто ея поставили бы статую Ивана Мазепы, этого ихъ кумира“. Так угадує близьку й виявляє д. Савенко таємні заміри „україnofилів“. Це чудово, але до чого тут Шевченкового пам'ятника причеплено? Не дивуйтесь: д. Савенко знає, до чого. „Но пока нельзя поставить памятникъ Ивану Мазепѣ отъ „самостійной Украины“, украинофилы принуждены довольноствоваться сооруженiemъ памятника Тарасу Шевченкѣ“. Ага, он воно що!—думаете ви, але все таки цим разом не розумієте знов же, до чого тут пам'ятника Мазепі притулено: „нельзя“—так „нельзя“, але ж „довольствоваться“ можна було б тільки тоді, як би з Шевченком була якась тінь Мазепи, та він же й незалежно від Мазепи свою вагу має. Ох, який же з вас недогадливий чоловік! З одного маху д. Савенко вашу недогадливість розбиває. „Все же утѣшеніе: на одной и той же улицѣ, въ недалекомъ разстояніи другъ отъ друга будуть стоять гетьманъ, „предавшій Україну москалямъ“, и поэтъ, горько оплакивавшій это „предательство“ и будившій чувство ненависти къ „москалямъ“.

„Утѣшеніе“ од того, що пам'ятники Хмельницького та Шевченка стоятимуть на одній улиці—гм... не знаю, з чого тут так вже дуже й тішиться хочби й „україnofилам“ і чи варто було задля такого мизерного здобутку турбувати за гробом тінь Мазепину. Більше навіть—спершу я не знат, навіщо д. Савенко написав свої „Зам'яточки“, присвячені Шевченковому пам'ятнику. Бо, думав я собі, що з Шевченком „отнюдь не великий чоловѣкъ“—це ми не од першого д. Савенка чуємо: он Аскоченський, Говорський та інші, імена їх же ти Господи вѣси“, як силкувались, —не згірш од д. Савенка. А отже погиб пам'ять Їхня навіть „без шума“, а „второстепенного“ поета пам'ять росте й іому навіть пам'ятники становлять. Правда, на це д. Савенко має що сказати: все то, каже, „україnofили“ вигадали,—вони „силляться изобразить“ Шевченка генієм. Знов думаю собі—Герцен, Тургенев, Добролюбов, Некрасов, Григоріев, Златоворатський, Пипін, Семевський... гм... Батаглія, Созинський... гм, гм... Француз, Обрист, Дюран, Морфіль... гм, гм... Це все, очевидно, мають бути „україnofили“, беручи це слово в специфичному розумінні д. Савенка, бо вони теж „силляться изобразить“ те, що так наче не до смаку д. Савенкові. Правда, може й те бути, що про них д. Савенко й не чув ніколи, бо перечитати цих чужоземців трошки важче, ніж про пам'ятник Мазепі сфантазувати та доносці на „україnofилів“ легенький скласти.

Отиже нова спроба „развѣнчать“ Шевченка не більшого варта, ніж попередні. Але на віщо же та писав свої „Зам'яточки“ д. Савенко. Пошукаємо у його власних його „ідей“.

Таких знаходимо, опріche загаданої фантастії про Мазепу, аж дві,—як на д. Савенка, то досить. Перша: єсть багато спрвді „великих людей“, які більше заслужили собі на пам'ятники, ніж „второстепенный поэтъ“ Шевченко,—це Кій (не смійтесь, люде добрі!), Ольга, Ярослав, Сагайдачний та Петро Могила. Друга „ідея“ і до того ж, як сам д. Савенко признається, „недурнія“: повибрати з Шевченкових творів місця, направлені проти євреїв та поляків, видати окремою брошурою й широко розповсюдити. Євреї та поляки, бачте, „уже и теперь ликуют и, примазавшись къ затѣмъ украинофиловъ, всячески поддерживают проектъ сооруженія памятника Шевченкѣ“. Так треба Іх

трошки, мовляв, холодненькою водицею поблизу: „больѣ ожесточенного юдофоба и полонофоба, чѣмъ Шевченко, и представить себѣ невозможно“. Це—д. Савенкові „невозможно!“ Міркуйте ж, що то за Шевченко був...

Такі оригінальні ідеї виставив д. Савенко. І коли я їх обміркував, мені теж прийшла на думку одна ідея: а чи не по-пробувати й собі, за підпомогою божою, обрудовати доносця на д. Савенка? Ко-ристуючись з способів, які практикую цією публіцист, так легко це зробити, що спокуса перемогла мене і я пишу на д. Савенка донос, адресуючись в „Клубъ русскихъ націоналистовъ“.

Бертаюсь поки до першої ідеї д. Савенка. Що до пам'ятника „Кійові, то про його не говоритиму, бо й сам д. Савенко вагається: „говорятъ, какъ, основатель Киева Кій—личность легендарная“, і через те забрати справку про „благонадежность“ Кійову, очевидно, неможливо. Не говоритиму теж і про Ольгу з Ярославом та Петром Могилу: князі та митрополіт—вже само становище Іхні наскладає на них повинність бути цілкомъ „благонадежными“, хоча останніми часами, як знаємо, князя і колишнього міністра Святополка-Мирського навіть за попечителя школи не затвержено, а архієреїв цілу метку можна назбирати крамольних. Але ідея про пам'ятник Сагайдачному і од кого ж—од д. Савенка! повинна всяку „истинно-русску“ душу до краю обурити. Як? Сагайдачному, пам'ятнику?.. Тому самому Сагайдачному, що польського королевича Владислава хотів на московський престол посадити? що ходив походом на Москву? що військо московське з самим князем Пожарським на чолі розігнав?—і йому, цьому крамольникові та польському запродавцеві, та ще пам'ятника ставити? І од кого це ми чуємо—од голови київських патріотів, од першого і останнього члена партії правового порядку, од фундатора „клуба русскихъ націоналистовъ“, од невблаганного ворога усіх „инородцівъ”—од самого д. Анатоля Савенка!.. Зрада! зрада втислася вже в саме серце „истинно-русскої“ патріотизму; навіть д. Савенко запродався, очевидно, крамолі і, лаючи про людське око Мазепу, потаєнці мартиль про пам'ятник ще більшому злочинцеві, ще лютишому ворогові „единой недѣлимой Россіи“. Де Федір Постний, або хоч проф. Флоринський? Чого він мовчить? Чом не йде рятувати Русь од україnofильських заходів д. Савенка?

Я не знаю, як реабілітує себе д. Савенко од явної симпатії до відомого крамольника. Бажаючи йому успіху в тому спасенному ділі, обертаюсь до другої його ідеї.

Зробити з творів Шевченка виборку того, що „направлено противъ евреевъ и поляковъ“.. Робіть, будьте ласка! Та робіть совістно—

Од слова до слова,
Не мирайте ані титла,
Ніже тї коми...

Там, у виборках з „Кобзаря“ на першому місті муситимете поставити бажання,

Що усі славяне стали
Добрими братами
І синами сонця правди
І еретиками—
Отакими, як Констанцій
Еретик великий.

А потому передрукувати заклик, адресованій „Ляхам“.

Подай же руку козакові

І серце чистее подай.

А ще потому з передмови до „Гайдамаків“ узяти осуд крівавій минувшині: „нехай бачать сини і внуки, що батьки їх помилились, нехай братати знову з своїми ворогами“ і т. д.

Але гвалт! Знову—де Федір Постний? Де Храпаль? Чоколов? Рева? Чому вони не поспішаються на підмогу „отечеству“, що гине од лиходійного вчинку д. Савенка. Адже видати збірник поезій, що уславлює еретика і крамольника (це ж під „восхваленіе преступника“ підвести можна!), що закликає подати руку ляхам і осуджує погроми—це ж чи не діявольська зрада? Та це такий лукавий підступ проти „истинно-русскої дѣла“, якому й назви не прибрати. І це д. Савенко робить? І в „Кіевлянинѣ“? Що це—світ перевертается, коли гідра крамоли заліза вже в саму найтвірішу фортецю „истинно-русскої“ душки і здобуває таких потайних Никодимів, як д. Савенко?.. Ага, Савен—ко! Не дурно і призвіще у його на то, не дурно ж ще недавно прохопився він був словом: „ми, українці“ і хоч тоді ж таки кликаз ніби на боротьбу з „україnofильствомъ“, але тепер він добре виявив свої потайні заміри, бажаючи поставити пам'ятника ворогові „руssкаго единства“ та ширити кра-

мольні твори Шевченка. Та й проти пам'ятника Шевченка він повстас, видима річ, тільки про людське око, так само, як і про Мазепу підморгує, а на думці має тільки спопуляризувати справу. І в „клубъ русскихъ националистовъ“ пішов він на те тільки, щоб і там потихеньку ширити „українофильськія затѣї“. Адже ж, напр., д. Петлюра в „Слові“ повірив д. Савенкові й визнав Його за українця—правого, реакційного, а все-таки українця. Це „хитрый, лукавый малороссъ“, що потайно, але „сь величайшимъ усердіемъ“, як сам про інших каже, силкується „вбить клинъ между двумя вѣтвями единаго русскаго народа“. *Caveant consules!* Рятуйте... Зрада шириться і здобуває все нові й нові позиції. Крамола появилася вже в „Кievлянинѣ“. Й підклонився сам Савенко, цей уславлений „століть и утверждение истины“. Та ще яка зрада, яка крамола! В такій одежі, що зразу Й не пізнаєш: наче й вона—не вона, наче в „истинно-русскому“ вбранні. І це тим гірше, бо...

Спиняю поток ламентацій, що повинен би поллятись на д. Савенка од Його товаришів, які не заплямили себе думками про пам'ятник Сагайдачному та росповсюдження творів Шевченка. Д. Савенко опинився в сливах, як то кажуть. Д. Савенкові лишається тільки смиренно признатись: шеа си́ра, шеа тахіта си́ра і сказати в свою оборону хіба те, що до ідей своїх він дійшов, не роспітавши тямущих людей про Сагайдачного та Шевченка. Адже про першого він тільки Й знає, що той „проміняв жінку на тютюн та люльку, необачний“, а твори Шевченка читав у „Рідній Землі“, що зредактувала й видала баба Палажка Солов'їха, закрившись псевдонімом Марії Забужної.

Як тут на підставі таких джерел не вскочити?

Щоб вийти д. Савенкові з слив, лишається новий донос на українство написати. І він напише, конче напише. Одис тільки Йому горе: до ладу він і доноса скласти не може, то коли б ще знову не впутатись у яку-небудь негарну історію, як оце з пам'ятником Сагайдачному. Не хитрий з д. Савенка, дуже не хитрий чоловік. Так Йому вже Бог дав і проти цього нічого не вдієш.

Сергій Єфремов.